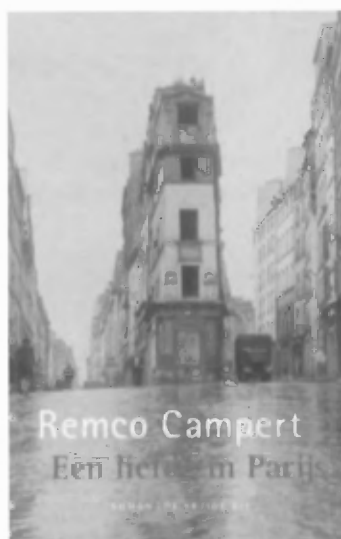

L·E·E·S·W·I·J·Z·E·R

Remco Campert

Een liefde in Parijs
De Bezige Bij, 2004
ISBN 90 234 1238 9
€ 15,-

In de laatste roman van Remco Campert is Richard, ook wel Rik, Sanders de hoofdpersoon. Sanders is net als Campert ook schrijver, ook op gevorderde leeftijd en heeft ook een aantal jaren in Parijs gewoond. Als hij voor de presentatie van de vertaling van zijn boek *De kunst van het vergeten* in de lichtstad terugkeert, heeft hij een heel vluchtige ontmoeting met een elegante vrouw. Zij herkent hem wel, hij haar niet. Daar begint het verhaal. In Parijs is ook een jeugdvriend van Sanders aanwezig, Ton Verstrijden, nu gevierd en tevens patserig beeldend kunstenaar, die

onder de naam Tovèr furor maakte waar Sanders jarenlang achterbleef in roem en rijkdom. En de vrouw die hij eerder op straat tegenkwam en aanvankelijk niet herkende. Na de Parijse jaren, tijdens een tussenstop vol alcohol in Antwerpen, had hij een korte relatie met haar, deze Sacha van Munster.

De verschillende periodes – de jeugdjaren in Amsterdam in een eenoudergezin, de jaren in Parijs waar Rik Sanders en Tovèr woonden en waar regelmatig schrijvers en beeldend kunstenaars op bezoek kwamen of zich voor korte of langere tijd vestigden, de tijd in Antwerpen waar hij zat toen hij in Nederland net als schrijver was doorgebroken, en het heden – wisselen elkaar mooi af.

Een beetje ingevoerd lezer kan de roman zeker als deels biografisch, of als sleutelroman lezen. Wie zijn leerlingen kort en goed invoert in de recente geschiedenis van de Vijftigers heeft met *Een liefde in Parijs* een pareltje in handen om hen zelf de parallellen tussen feiten en fictie te laten achterhalen. Tegelijk komt het cliché van de schrijversdroom prachtig in het boek naar voren en Campert zou Campert niet zijn als hij niet aannemelijk weet te maken dat er tussen werkelijkheid en droombeeld weinig verschil zit.

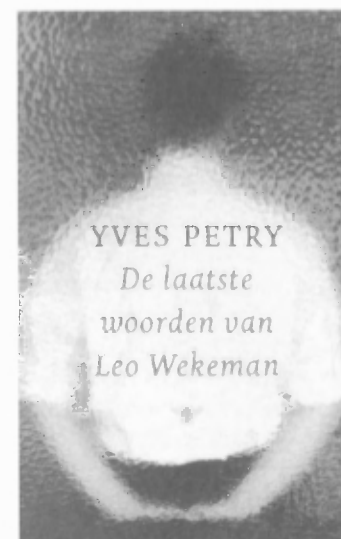
AMR

Yves Petry

De laatste woorden van Leo Wekeman
De Bezige Bij, 2004
ISBN 90 234 1250 8
€ 19,50

Er wordt me wat af gedebutteerd in de Nederlandstalige literatuur, probeer dat als goedwillende lezer maar eens bij te houden. Dat er dus zo af en toe een debutant aan je aandacht ontsnapt, is niet verwonderlijk. Maar dat pas iemands derde boek je attent maakt op zijn schrijverskwaliteiten...

De laatste woorden van Leo Wekeman, het derde boek van de Vlaming Yves Petry bestaat uit vijf openhartige en vaak cynische monologen. De vijfendertigjarige journalist Leo doet als eerste zijn verhaal: zijn vrouw heeft hem verlaten, in zijn werk bij *De Stem* is hij vastgelopen, en hij is geobsedeerd door een nieuwe collega, Xavier, die iedereen op de redactie in zijn ban houdt door zijn aantrekkelijke uiterlijk. Eva, Leo's vrouw, is de tweede die aan het woord komt: ze doet een boekje open over Leo, en maakt een tussentijdse balans op van haar leven. Karel, de redactiechef van *De Stem* probeert iedereen om zich heen te manipuleren; achter zijn beschaafde façade broeien allesbehalve 'frisse' fantasieën, zo blijkt uit het derde deel. Xavier formuleert in de vierde monoloog zijn levensvisie; hij realiseert zich de macht die

zijn knappe uiterlijk hem geeft – én gebruikt die. De laatste woorden, in monoloog nummer vijf, zijn weer voor Leo. Het centrale thema is de macht van schoonheid, maar ook de zoektocht naar de eigen seksuele identiteit speelt een grote rol. De scherpe tweedeling homo/hetero blijkt onhoudbaar. Petry confronteert de lezer met nogal wat prikkelende uitspraken over mannen, vrouwen, en manipulatie en macht in de relatie tussen mensen. Het taalgebruik is 'stevig' maar past bij het cynisme dat alle hoofdpersonen in meerdere of mindere mate uitstralen. Een opmerkelijk boek!

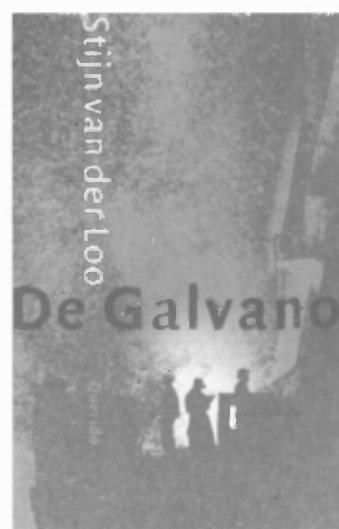
JD

L·E·E·S·W·I·J·Z·E·R

Stijn van der Loo

De Galvano
Querido, 2004
ISBN 90 214 7294 5
€ 11,95

Om te overleven moet een mens soms over lijken gaan. De hoofdpersoon Moz, in *De Galvano*, het debuut van de Eindhovenenaar Stijn van der Loo, is ervan overtuigd dat de lessen van zijn overleden vrouw Emma, die een en al zachtmoedigheid was, in de hardheid van het leven in een fabriek niet werken. We zitten in de jaren voor Tweede Wereldoorlog: 'medewerkers' zijn nog 'arbeiders' of 'knechten', milieubewustheid is nog niet uitgevonden, dus bij het werken met zuren en giften in het galvaniseerbedrijf verbrandt de een zich en hoest de ander zich

de longen uit het lijf. Vieze praatjes en geniepige pesterijen bepalen mede de sfeer in de fabriek, voor fijnzinnigheid is geen plaats. Moz, zoon van jood die zich tot het katholicisme heeft bekeerd – maar dat heeft geen effect op de racistische bejegening van het hele gezin – komt van alle kanten in de problemen als hij bij de aanloop naar de overname van de fabriek door Duitsers de enige blijkt te zijn die door zijn vakbekwaamheid eigenlijk onmisbaar is. De macht die die positie hem geeft, maakt hem bepaald niet populair bij zijn collega's die hem verwijten die hij heult met de bazen. En van de kant van die bazen heeft hij ook niet veel goeds te verwachten, die willen hem alleen maar gebruiken. Van der Loo zet een sfeer neer van broeierigheid en agressie, schetst een niets en niemand ontziende *struggle for life*, 'in de zee van lawaai, hitte en stank, die is komen opwellen uit de metalen ingewanden van de fabriek.' De les die Moz steeds door Emma werd voorgehouden, dringt tegen het einde pas echt tot hem door: 'wie niet opvalt, overleeft'. Een barok geschreven debuut: een verhaal dat je bijblijft.

JD

Ellen Tijsinger

Verfspatten
Van Goor, 2003
ISBN 90 00 03522 8
€ 12,50

Veel kinderen hebben te maken met de scheiding van hun ouders. Ellen Tijsinger greep dit onderwerp aan om er een jeugdboek over te schrijven. Rutger woont met zijn ouders Bram en Carla, broertje Leo en zusje Lotje op een boerderij. Bram en Carla hebben de BSE-crisis maar net overleefd. Er zijn veel spanningen tussen de twee, het komt zelfs zo ver dat Carla met de kinderen vertrekt naar een vriendin in Amsterdam. Tussen Rutger en zijn vader botert het ook al niet: Rutger is een getalenteerd tekenaar, maar Bram wil dat zijn zoon later de

boerderij overneemt.

Natuurlijk komt alles aan het eind toch goed. Bram en Carla gaan weliswaar scheiden, maar ze kunnen wel weer met elkaar door een deur. De kinderen kunnen hun vader weer gewoon bezoeken. Bram accepteert zelfs het talent van zijn oudste zoon – hij ziet zijn jongste zoon Leo voortaan als opvolger. Rutger ontwikkelt zich nauwelijks, zijn omgeving lost alles voor hem op. Jammer, Tijsinger maakt met deze weinig verrassende verhaallijn haar boek ouderwets ongeloofwaardig. Toch is het geen slecht boek. Tijsinger schrijft namelijk wel boeiend en meeslepend. Het is gemakkelijk je in te leven in de personages, je voelt snel met hen mee. Dat maakt dat je aan het eind ook wel weer blij bent dat alles op z'n pootjes terecht komt.

MO

Lies Bate

Nachtzwemmers
Davidsfonds/
Infodok, 2004
ISBN 90 590 8079 3
€ 13,95

Nachtzwemmers, de derde jeugdroman van de Vlaamse auteur Lies Bate, kan prat gaan op een verzorgde lay-out, mét mysterieus aandoende voorflap, en een thema met een sterk potentieel: psychiatrie en

L·E·E·S·W·I·J·Z·E·R

depressiviteit. Hoofdpersonage is de vijftienjarige Sam, wiens moeder Heleen in een psychiatrische instelling wordt opgenomen. Het bezorgt Sam veel aandacht, maar mensen die het goed met haar menen, zoals haar jeugdvriend Tom, schoenmaker Lander of haar skate-vriendje Quiten, worden steeds opnieuw afgewezen. Na haar alarmerende verdwijning, wordt Sam opgenomen in de psychiatrie, wat haar redding betekent. Aanvankelijk leeft Sam in de instelling als in een cocon, maar van de ene op de andere dag toont ze weer interesse in het leven. Enig probleem: ze wil per se alleen gaan wonen. Hoe Bate dit oplost? Met een deus-ex-machina! Lander sterft onverwachts en laat zijn huisje aan Sam na. De magere uitwerking van het verhaalgegeven boeit al niet. Flarden verhaal worden zonder rode draad aan elkaar geregen. Sams problematische gedrag wordt nogal simplistisch geduid: het meisje geeft zichzelf de schuld voor haar moeders problemen en concludeert dat ze zich nooit aan iemand mag hechten, want dat loopt fout af. Zo'n verklaring is een frequent gegeven in kinderboeken, maar werkt ongeloofwaardig in een adolescentenroman. Verder cultiveert Bate een soms bevooroordeelde opvatting over psychiatrische patiënten. Zo beweert Lander, die als een wijs man geportretteerd wordt, dat

Heleen een 'nachtzwemmer' is, iemand die de donkere zijde van het leven opzoekt. Hij houdt Heleen zelf verantwoordelijk voor haar depressies, alsof ze die gewenst heeft. Later wordt deze opvatting genuanceerd, maar deze passages zijn niet afdoende. Voeg hierbij het eenvoudige taalgebruik, dat nergens enige uitdaging biedt, het geforceerde en ongeloofwaardige happy end en het wordt duidelijk dat *Nachtzwemmers* als roman over psychiatrie en depressies een gemiste kans is.

JP

Mirjam Mous

Fluisterwater
Van Holkema en
Warendorf, 2003
ISBN 90 269 9730 2
€ 11,99

Marit gaat in de zomervakantie in het dolfinarium werken. Daar werkt ook Nathan, op wie ze smoorverliefd wordt. Na een feestje brengt hij haar met de scooter naar huis. Onderweg krijgen ze een ongeluk. Nathan komt er met enkele schrammen vanaf, Marit raakt in coma. Als ze wakker wordt, blijkt ze niet meer te kunnen lopen. Ze blijft natuurlijk ook een verliefde puber die van alles probeert om Nathan voor zich te winnen. Helaas heeft hij een oogje op Iris. Geen vrolijk boek, zo lijkt het. Vrolijk is misschien inderdaad

niet het juiste woord, maar het boek loopt ook zeker niet over van vals sentiment of zieligheid. Mirjam Mous geeft de realiteit weer: er kunnen heel nare dingen gebeuren in je leven, maar je hoeft er niet aan onderdoor te gaan. Ook Marit komt er met de hulp van haar vriendinnen Sabien en met name Iris wel bovenop. Marit heeft ook steun aan het sprookjesboek *Mares van Meerminnen*, een boek dat ze eigenlijk voor haar vader heeft gekocht. Vooral het verhaal van Kleintje, de jongste zeemeermin die verliefd wordt op een onbereikbare mensenprins, spreekt Marit aan.

De parallellen tussen het verhaal van Marit en het verhaal van Kleintje en de gebruikte motieven vormen een mooi gespreksonderwerp in de lessen Nederlands. Zo is de kleur blauw belangrijk: de

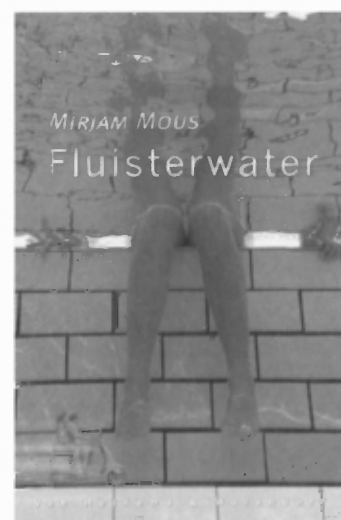
kleur van de meerminnen, maar ook de kleur van Marits nieuwe schoenen met hoge hakken, die een cruciale rol spelen in het ongeluk. Marits lange, blonde, golvende haar verwijst eveneens naar de meerminnen. *Fluisterwater* is niet alleen een prachtig en goed verhaal, maar heeft zeker ook literaire kwaliteiten.

MO

Ineke Nagel

Cultuurdeelname in de levensloop
Proefschrift
Universiteit van
Utrecht, 2004

Wat is cultuur? Wat is cultuurdeelname? Twee vragen die niet eenvoudig zijn te beantwoorden. Is een bezoek aan een kermis, een moskee of een Marokkaanse bruiloft ook cultuurdeelname? Het zijn vragen die Ineke Nagel in haar proefschrift *Cultuurdeelname in de levensloop* uit de weg gaat. Toch zijn het belangrijke vragen als je in beeld wilt brengen hoe de cultuurparticipatie zich ontwikkelt. Cultuurdeelname is een complex geheel en als je alleen uitgaat van traditionele kunstdisciplines krijg je geen juist beeld. Dat betekent niet dat ik het proefschrift aan de kant schuif. Het geheel maakt een zorgvuldige en gedegen indruk. Het onderzoek van Ineke Nagel, die psychologie en sociologie aan de Universiteit van Utrecht studeerde, past in een

L·E·E·S·W·I·J·Z·E·R

lange onderzoekstraditie waarin cultuurparticipatie centraal staat. Sommige van haar conclusies zijn niet opzienbarend. Als je in je kindertijd kennis hebt gemaakt met cultuur, ben je later actiever, zo heeft ze vastgesteld. En tijdens de adolescentie neemt de invloed van ouders af, terwijl het belang van school en vriendjes toeneemt. Nagel toont aan dat deelname aan culturele uitingen in de puberteit terugloopt bij jongeren uit actieve gezinnen, vanwege de suffige status. Opmerkelijk is volgens de onderzoekster dat de rol van de ouders echter niet onderschat mag worden. Eenmaal volwassen blijven patronen redelijk stabiel te zijn. Met de conclusie dat culturele loopbanen vooral ontstaan in het ouderlijke milieu en dat latere sociale statusgroepen een geringe invloed hebben, gaat Nagel in tegen het resultaat van eerdere onderzoeken. Een extra reden om ouders in een vroeg stadium te betrekken bij kunst- en cultuureducatie en – van de andere kant – om je af te vragen: wat krijgt iemand thuis aan cultuur mee en hoe kan ik dat laten aansluiten op schoolse activiteiten?

HL

Christine Lemaire

Lezen doen we samen!
Stichting Lezen, 2004
ISBN 90 75870 30 2
€ 9,75
(incl. verzendkosten)

Onlangs verscheen bij Stichting Lezen de vertaling van uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek naar lezen en leesgedrag naar de praktijk van alledag. Het is ook een inleiding op de onderzoeken zelf voor degene die zich verder in de materie wil verdiepen. Leesbevordering heeft alles te maken met het bevorderen van leesplezier. Dat hangt weer samen met begrip, beleving en waardering. Lezen leidt tot een zeer persoonlijke ervaring met de tekst, toch zijn er algemene voorwaarden en vaardigheden om van een tekst te kunnen genieten. Ook geldt dat elke lezer genoeg rust moet hebben om te kunnen lezen, en moet het niet teveel moeite kosten om een geschikte tekst te vinden. Om het leesplezier te vergroten is het belangrijk dat de tekst aansluit op de belevingswereld, behoeften en interesses. Emotionele betrokkenheid en verbeelding zijn trainbare vaardigheden die een belangrijke bijdrage leveren aan het leesplezier. Omdat elke lezer een eigen ontwikkeling doormaakt, is het belangrijk dat hiermee rekening wordt gehouden. Hoe beter leessituaties en leesbevorderings-

activiteiten op verschillende plaatsen en leeftijden op elkaar zijn afgestemd, hoe effectiever de leesbevordering is. Een ononderbroken leesontwikkeling is van groot belang voor het (behouden van) leesplezier. Het verdient daarom aanbeveling deze doorgaande leeslijn goed in de gaten te houden. *Lezen doen we samen!* biedt hiertoe een hulpmiddel. In tabellen is in één oogopslag te zien wat op welke leeftijdsgroep van toepassing is. De leeftijdsgrenzen zijn niet scherp, omdat individuele lezers zich sneller of langzamer kunnen ontwikkelen. De publicatie behandelt de rol van ouders, verschillende leesomgevingen, tekstenmerken, houding en motivatie van de lezer en tenslotte de rol van de docent. Een samenvatting, aanbevelingen, een begrippenlijst, een verwijzlijst en een literatuurlijst sluiten het geheel af.

AMR

Z·I·C·H·T O·P S·I·T·E·S

Het onderwijs is wel eens met een stilstaand water vergeleken. Soms zou je hopen dat het waar was. De discussies over veiligheid op school, aandacht voor het individu en zorg voor probleemjongeren zullen ook na de vakantie weerklinken. Het onderwijs krabt zich achter de oren en vooral het vmbo-onderwijs verdient een herbezinning. Doorlopende leerlijnen en competentiegericht onderwijs bieden wellicht kansen. Het vmbo is op internet goed vertegenwoordigd. De sites www.vmbo-plein.nl en www.vmbo-loket.nl bieden veel informatie, zowel voor coördinatoren als docenten. Het vmbo-plein is iets algemener – ook bedoeld voor ouders – en biedt artikelen en publicaties, relevante wet- en regelgeving, projecten, methoden, toetsing, examinering en didactiek. Het vmbo-plein komt voort uit www.vmbo.nl en verwijst ook naar www.vmbo-examengids.nl. Het vmbo-loket is vooral gericht op schoolleiders en docenten en geeft actuele informatie en belangrijke links. Laatstgenoemde staat onder verantwoordelijkheid van het CPS. Wie hier niet genoeg aan heeft, of zich wil laten verrassen, kan altijd nog terecht bij vmbo.pagina.nl. Nu veel aandacht is gericht op de problematiek van jongeren en de bijbehorende zorg, is ook een bezoek aan

L·E·E·S·W·I·J·Z·E·R

www.leerlingenzorgvmbopro.nl de moeite waard. Een informatieve site die voor veel docenten en andere hulpverleners een steun in de rug is. De site biedt niet alleen een handig netwerk, maar ook praktische hulpmiddelen, zoals een manier om leerlingen hun eigen functioneren te laten evalueren. Onderwijskundige aandacht en vakinhoudelijke informatie dienen elkaar in evenwicht te houden. Niet alleen in het vmbo staat veranderingen op de rol, ook in de Tweede Fase. De herprofilering betekent een nieuwe mogelijkheid (altijd positief blijven!) om te komen tot een herziening van vakinhoudelijke afspraken. Via de site **www.tweedefase-loket.nl** kan iedereen op de hoogte blijven van de meest recente ontwikkelingen. Veel taaldocenten voelen zich primair vakdocent en laten het beleid en de zorg voor de toekomst graag over aan anderen. Voor hen de volgende links. De site **www.taalunieversum.org** biedt een goed overzicht van alle artikelen die in de diverse vakbladen zijn verschenen. Een handige en overzichtelijke gids voor wie niets wil missen of gericht op zoek is naar artikelen over een bepaald onderwerp. De bibliotheek helpt u daarna hopelijk verder. Op **www.boekenwereld.com** krijgt u snel zicht op nieuwe boekuitgaven, maar echt uitgebreid en informatief is de site niet. Het is meer een digitale folder met een commercieel

oogmerk. Dan liever naar **www.literairnederland.nl**, al maakt ook deze site een oppervlakkige indruk met aanstellerige stellingen en toptien. Het is bedoeld als leespromotie met een lage drempel en hoeft niet onmiddellijk in de map favorieten te worden opgeslagen. Beter is **www.boekboek.nl**, dat duidelijk met zorg en aandacht wordt onderhouden. Toch voel je ook hier de aanwezigheid van de commercie en de verleiding om een boek vooral te kopen. Als docent heb je veel meer aan **www.literatuureducatie.nl** van Stichting Lezen met tal van zinvolle verwijzingen of **www.literatuuronline.nl**, dat hoort bij 'Literatuur', een magazine dat acht maal per jaar verschijnt en verkrijgbaar is in de boekhandel. Het geeft informatie op niveau en verwijst naar artikelen en dossiers die de moeite waard zijn. De liefhebbers van moderne poëzie komen vermoedelijk vooral aan hun trekken bij **www.epibreren.com**, de site van de hoorbare, jonge dichters met veel links naar websites die u moeiteloos enkele uren van het leven in beslag kunnen nemen. Overigens heb ik daar niet de volgende sites aangetroffen: **www.tonnusoosterhoff.nl** met gedichten en **www.poeziezomerwatou.be**. Dit laatste evenement is een zomers gebeuren en een hoogtepunt voor de liefhebber van beeldende kunst in

combinatie met poëzie. Inspirerend zijn niet eerder vermelde CKV-sites als: **www.kunstophetweb.nl/CKV1.htm** – een onmisbare schakel naar andere sites – en **www.bekijkt.nl**. De laatstgenoemde is een CKV-site voor jongeren en kan prima als springplank of ter oriëntatie gebruikt worden. Ook **www.moose.nl** is een jongerensite met aandacht voor theater en recensies door en voor jongeren geschreven. Een populaire, maar vooral gezellige jongerensite is **www.spunk.nl**, die voortgekomen is uit de koker van het NRC-Handelsblad. Wie meer wil weten over toegepaste kunst moet zeker eens een kijkje nemen op **http://members.home.nl/s.lanbergen/**. Deze Bossche kunstenaar heeft in het verleden spraakmakende projecten uitgevoerd op onder meer het Cals College in IJsselstein. Hij slaagde erin de geluiden van de vertrekhal van Schiphol als kunstwerk in de aula te laten weerklinken. Een mooi voorbeeld van 'mentale gebiedsuitbreiding'. Ook interactief is theatergroep Het Witte Vuur uit Nijmegen, **www.hetwittevuur.nl**. 'Trekhaak' is het nieuwste technothaterproject: dj's, theater, dance party en film in een ruim drie uur durend zapfeest. De première is op 14 juli tijdens de Nijmeegse Vierdaagsefeesten. Wie liever concurrenten in de gaten houdt, gaat eens naar **www.broklede.nl**, met een actieve sectie Nederlands, en

www.xaveriuscollege.be met een opmerkelijk poëzieproject. Wie gewoon voor school aan de slag wil gaan, klikt op **www.schoolbox.nl**. En wie van dit alles meer dan genoeg heeft, verkiest **www.ikwilwerkenmetplezier.nl**.

HL